
УЛОГА АГЕНЦИЈЕ ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У РЕГУЛАЦИЈИ ЕНЕРГИЈЕ ИЗ ОБНОВЉИВИХ ИЗВОРА - СТУДИЈА СЛУЧАЈА ВЕТРОПАРК „ЧИБУК 1“*

УДК 620.9(497.11)

<https://doi.org/10.22182/ajp.1712022.2>

Прегледни рад

Ненад Спасојевић**

Институт за политичке студије, Београд

Сажетак

Последњих година у свету је све већи тренд раста производње енергије из обновљивих извора. У том процесу енергетске транзиције Република Србија, као и остале државе Западног Балкана у великој мери заостаје за државама Европске уније које константно постављају нове оптимистичне циљеве. На путу европских интеграција Републике Србије стоји потреба да се усклади правни и институционални оквир како би се омогућила већа производња енергије из обновљивих извора, а самим тим и смањила зависност од угља и прекомерног загађења. Аутор ће зато у раду анализирати тренутно стање процеса енергетске транзиције у Републици Србији, али и

---

* Овај чланак је настао као резултат научноистраживачког рада у оквиру Института за политичке студије који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

** Имејл-адреса: nenadspasojevic96@gmail.com

улогу коју у том процесу има Агенција за енергетику Републике Србије која је један од најзначајнијих регулаторних органа. Посебни фокус рада биће на испитивању тога како ово регулаторно тело утиче на процес издавања неопходних лиценци произвођачима електричне енергије из обновљивих извора, али и како утиче на формирање цене електричне енергије. Применом методе студије случаја на примеру ветропарка Чибук 1 биће анализиран ток развоја ветропарка, као и улога Агенције за енергетику у том процесу. На крају за сам процес енергетске транзиције важно питање је испитати и колика је заправо корисност и исплативост од покретања ветропаркова у Републици Србији.

Кључне речи: Агенција за енергетику Републике Србије, обновљиви извори енергије, енергетска транзиција, лиценцирање, ветропарк Чибук 1

УВОД

Са убрзаним привредним развојем упоредо је расло и ослањање ка коришћењу фосилних горива (нафте, угља и гаса) у циљу добијања преко потребне енергије. Експанзија у коришћењу ових енергената, посебно се истиче у периоду после II светског рата, представља једно од главних обележја великог светског развоја. Такав приступ са собом је донео и бројне последице међу којима се свакако издвајају климатске промене. У циљу решавања овог проблема, као алтернатива јављају се обновљиви извори енергије (у даљем тексту: ОИЕ), који су последњих година у значајном порасту.

Република Србија се у енергетском погледу налази у веома зависној позицији. Разлог томе јесте деценијска окренутост производњи енергије из нискокалоричног угља - лигнита. Међутим, у последњих пет до седам година почиње да расте интересовање за производњом енергије из обновљивих извора. Поред постојећих искоришћених потенцијала, инвеститорима у Србији су све више интересантни ветропаркови (у даљем тексту: ВЕ). Њихова важност се огледа првенствено због енергетских и економских инвестиција за Србију.

Баш тај процес који узгред прати велики број административних процедура може у великој мери да отежа и бржу енергетску транзицију у Србији. Један од кључних органа укључен у процес енергетске транзиције јесте и Агенција за енергетику Републике Србије. Њена превасходна улога огледа се у различитим регулацијама, али и у значајним пословима као што је формирање цене електричне енергије и издавање лиценци произвођачима енергије. Сходно томе у раду ће бити анализиран ток изградње ВЕ у Србији, као и улога Агенције за енергетику у том процесу како би се представили сви бенефити и мане градње таквог објекта.

ОКРЕТАЊЕ КА ОБНОВЉИВИМ ИЗВОРИМА ЕНЕРГИЈЕ И ПРАВНИ РАЗВОЈ У ДОМЕНУ ЕНЕРГЕТИКЕ

По завршетку II светског рата и у некадашњој Југославији долази до велике експанзије у производњи енергије из фосилних горива. У циљу убрзаног опоравка, велики део иностране помоћи је уложен у развој енергетских постројења која су била значајан и неопходан елемент функционисања државе (Lempi 2004, 213–214). Тако су на територији Србије у првим послератним деценијама саграђене или обновљене термоелектране попут: Великог Костолца, Костолца 2, Мораве, Колубаре, Обреновца, али и постројења Косово 1 и 2 (Energorprojekt 2011, 15–28).

Окренутост производњи енергије из нискокалоричног угља дуги низ деценија није добијао значајнију алтернативу изузев производњи енергије из хидропотенцијала. Такав тренд незаинтересованости за окретање ка ОИЕ потрајаће у Србији и све до краја прве деценије XXI века. Тренутак промена долази тек у последњих десетак година када почиње да расте интересовање за производњом енергије из ових извора. Један од разлога за то јесте и процес европских интеграција, који је узгред пратио и обавезујући процес усклађивања регулативе са прописима Европске уније и Енергетске заједнице. У жељи да припреми будуће чланице у домену енергетске транзиције и регулације цена енергије, Европска унија је радила на стварању Енергетске заједнице. Током 2005. године потписан је Уговор о енергетској заједници, а Србија се као чланица обавезала на бројне елементе које је морала да усклади и пренесе у своје законодавство. Међу њима се нашло и окретање ка значајнијој производњи енергије из ОИЕ (Lorandić i Kronja 2010, 180–181).

Република Србија је у међувремену усвојила велики број правних докумената. У домену стратешких докумената у области енергетике, у Србији је на снази Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. године.¹ У овом важном стратешком документу наводи се да на тренутно стање са животном средином у великој мери утиче и коришћење енергије из угља. Сходно томе, истиче се потреба за стварање одрживог начина живота у Србији, а да се решења налазе у већој окренутости ка искоришћавању обновљивих потенцијала (SRERS 2015).

Један од веома значајних документа који је требало да подстакне већу производњу енергије из ОИЕ, јесте Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије – НАПОИЕ. Овај стратешки документ из 2013. године проистекао је из Директиве ЕУ 2009/28/ЕЗ.² Кроз ратификацију Уговора о оснивању Енергетске заједнице, Србија се обавезала на преузимање и спровођење међународних обавеза, међу којима је и израда овог документа. Поред овога, из поменутог Уговора произилазила је и обавеза којом би се утврдило укупно учешће енергије из ОИЕ у финалној бруто потрошњи енергије Србији до 2020. године (Milenković 2017, 25). Применом методологије путем које се вршио обрачун процентуалног удела из ОИЕ, дошло се до закључка да се са првобитних 29% тај износ спусти на 27% планиране енергије из ОИЕ у бруто финалној потрошњи енергије (НАРОИЕ 2013).

Међутим, и поред бројних најава ресорних министара³ да ће Србија поред постојећег удела у ОИЕ који су већински чиниле хидроелектране достићи планирани циљ, то се на крају није десило. Према подацима специјализоване агенције Еуростат (*Eurostat*), још током 2018. године видело се да Србија са 20,3% производње енергије из ОИЕ неће моћи да достигне планирани циљ (Eurostat 2020). Ове претпоставке које су изведене на основу тадашњих података само је потврдила у свом годишњем извештају за 2019. годину Енергетска заједница.⁴

1 Детаљан опис стања енергетске транзиције, као анализе стања са потенцијалима у домену ОИЕ, видети на: <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/skupstina/ostalo/2015/101/1/r>.

2 Шта предвиђа Директива, али и како се детаљно прецизира потреба за акционим плановима, видети на: Директива 2009/28/EZ Европског Парламента и савета о подстицању употребе енергије из обновљивих извора, са изменама и допунама и делимичним стављањем ван снаге Директиве 2001/77/EЗ и Директиве 2003/30/EЗ, ОЈ. Л. 140/16.

3 Изјава ресорног министра за енергетику и рударство Александра Антића, видети на: <https://www.energetskiportal.rs/srbija-ce-dostici-27-odsto-iz-obnovljivih-izvora-energije/>.

4 О закључцима Годишњег извештаја за 2019. годину Енергетске заједнице, видети на:

Укупна инсталисана снага свих енергетских постројења у Републици Србији, изузев територије АП Косово и Метохија, у 2020. години износила је 8.286MW, од чега највише заузимају термоелектране на угаљ, тачније 4.840MW. У делу енергетског микса који чине обновљиви извори, највише заузимају старе хидроелектране са око 3.000MW инсталисане снаге (AERS 2021). Остали видови ОИЕ су у доста неповољнијем положају, те тако изузев хидроелектрана, најзаступљенији су ВЕ са тек 398MW инсталисаних капацитета (ОИЕ Србија n.d.). Овако стање са енергетским миксом довело је до нових измена правне регулативе у Србији у областима енергетике и енергетске ефикасности током 2021 године.

Закон о енергетици и Закон о рударству и геолошким истраживањима сада су измењени и допуњени новим правилима. С друге стране новитет је доношење два нова закона - Закон о енергетској ефикасности и рационалној употреби енергије и Закон о коришћењу ОИЕ. Новим законима тежи се увећању инвестиција у циљу градње ВЕ, али и веће покретање засад ретко постојећих соларних електрана. Поред тога, у фокусу су и могућности инвестиција у погледу стварања енергетски ефикаснијих домаћинстава, која би била подстакнута кроз субвенције од стране државе (Spasić 2021).

Закон о енергетици је у прошлости прошао велики број измена и допуна. Сходно тренутном стању, новоусвојена регулатива из 2021. године има у плану да подстакне достизање новог циља када су обновљиви извори у питању. Према плановима надлежних, циљ је производња 40% енергије из ОИЕ на годишњем нивоу до краја 2040. године (еКарџа 2021). Ово представља нови амбициозни план путем којег се тежи остварењу веће окренутости ка производњи чисте и зелене енергије у Србији.

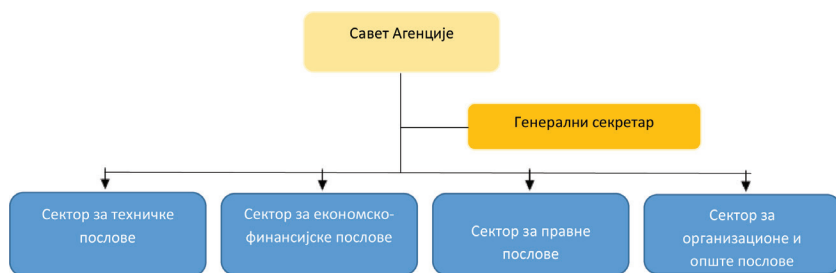
АГЕНЦИЈА ЗА ЕНЕРГЕТИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – УЛОГА И НАДЛЕЖНОСТИ У ДОМЕНУ ЛИЦЕНЦИРАЊА ЕНЕРГЕТСКИХ СУБЈЕКТА И РЕГУЛАЦИЈА ЦЕНА

Регулаторна тела у Републици Србији настају са доношењем Закона о јавним агенцијама 2005. године. Као један тип агенција истичу се независни и контролни органи и тела, у чијим називима се налази појам агенција, што је случај и са Агенцијом за енергетику. Ова тела су у свом раду самостална током вршења регулаторних

послова, али су и у обавези да Народној скупштини и јавности подносе извештаје о свом раду. Важно је истаћи да Влада не може да усмерава рад агенција, док ова тела имају могућност да доносе прописе и спроводе законе и друга акта (Milenković 2013, 146–148).

Настанку Агенције за енергетику претходило је уређивање регулативе у овој области. То се пре свега односи на доношење Закона о јавним агенцијама из 2005. године, који је омогућио да се установи овај вид органа у Србији. Исте године, потписан је и Уговор о енергетској заједници, којим се усмерава транзициони енергетски пут Србије. Законом о енергетици из 2004. године⁵ дефинисано је да се по стварању правног оквира оснује Агенција за енергетику Републике Србије, што је и учињено 2005. године. Овај орган је основан у складу са применом одредби из Другог енергетског пакета Европске уније, док су њене надлежности усклађене са одредбама из прописа који су на снази на нивоу Европске уније (SRERS 2015). Њеним радом управља Савет, који је сачињен од експерата из енергетике, а које бира Народна скупштина. У складу са широким опусом посла који обавља, унутар Агенције делују и четири сектора која међусобно координишу и обављају заједничке послове. (Агенција за енергетику Републике Србије [AERS], n.d.).

Графикон 1. Организациона шема Агенције за енергетику Републике Србије

Извор: (AERS, 2021)

Према чл. 4. Статута Агенције за енергетику, истиче се самосталност у раду, док надлежност за послове које обавља, добија из законом утврђених прописа (Statut Агенције чл. 4.). У том погледу као главни послови Агенције истичу се лиценцирање енергетских субјеката, доношење методологија за одређивање цена,

⁵ Закон о енергетици из 2004. године, више није у функцији. Овај Закон је више пута мењан доношењем нових Закона о енергетици (2011. и 2014. године). Своју последњу измену и допуну овај Закон ће имати током 2021. године. Видети на: https://www.aers.rs/FILES/Zakoni/Zakon%20o%20energetici_84-04.pdf.

праћење дешавања на тржишту енергије, примена међународних споразума и друго (Агенција за енергетику Републике Србије [AERS], n.d.). Сваки од наведених послова Агенција спроводи коришћењем својих инструмената, као што су: давање сагласности, лиценцирање произвођача, утврђивање методологије цена, доношење правила и путем других начина.

Веома важан део дуготрајног процеса за покретање производње из ОИЕ јесте добијање лиценци и дозвола за рад. Међу пословима који Агенцији припадају у домену управно-правних послова истиче се издавање лиценци енергетским субјектима за обављање енергетских делатности. У домену ових послова дефинисани су и други послови Агенције као што су праћење рада тих субјеката, али и могућности одузимања и укидања важења издатих лиценци (Агенција за енергетику Републике Србије [AERS] 2021). Додатни услови у домену лиценцирања дефинишу се путем Закона о енергетици и Правилника о лиценци за обављање енергетске делатности и сертификацији.

Законом о енергетици у члановима 18–27 дефинисано је неколико кључних ствари када су лиценце у питању. Тако се у овим члановима истиче шта представља лиценца, за које се послове издаје, у којим случајевима није потребно тражити њено издавање, који је рок њеног важења, али и услови када она може привремено или трајно бити одузета. Ту је и део којим се одређују услови када Агенција може да изда заинтересованој страни лиценцу за производњу енергије или за обављање других делатности (ZE 2021, чл. 18–27).

Управним поступком Савет Агенције доноси решење путем којег се издаје лиценца за обављање енергетске делатности за коју је подносилац захтева аплицирао. Када је званично издата, та лиценца се заводи у регистру издатих лиценци. У периоду од 2006. до 2021. године, Агенција за енергетику примила је од бројних енергетских субјеката укупно 2.449 захтева за издавање лиценци. Према последњем годишњем извештају, од свих поднетих захтева закључно са захтевима из 2021. године, у регистру издатих лиценци налази се укупно 899 важећих лиценци које омогућавају обављање енергетских делатности бројним субјектима (AERS 2022).

Функционисање рада Агенције обезбеђује се на више начина, међу којима је један од њих и од надокнада на издавање претходно дефинисаних лиценци за енергетске субјекте (Statut Агенције чл. 8.). Агенција од ових прихода бележи континуиран пад, што је последица смањеног броја поднетих захтева за добијање лиценци у претходних неколико година, а уједно и мањи број одобрених

захтева. Далеко већи приход Агенција остварује од регулаторних накнада (AERS 2021).

Друга значајна група послова Агенције за енергетику су послови регулација цена. Када су у питању цене енергије и енергената оне су слободне тачније одређује их тржиште, изузев ако Законом о енергетици није другачије предвиђено. Тако је према члану 50. Закона о енергетици дефинисано да је Агенција у обавези да донесе методологије за одређивање, односно регулацију појединих цена. Међу њима су цена за приступ систему за пренос електричне енергије, затим приступ систему за дистрибуцију електричне енергије, приступ складишту природног гаса, помоћне услуге и многе друге (ZE 2021, чл. 50).

У делу Закона о енергетици, тачније у члановима 88–93 дефинисано је у којим ситуацијама Агенција учествује у регулацији цена. Она ове послове обавља у сарадњи са ресорним министарством и Владом. Њена улога у том процесу је превасходно да прати стање, предлаже методологију одређивања цена, као и да даје сагласности на акте о ценама које предложи сами енергетски субјекти. Овим деловањем Агенције у домену регулације цена ствара се простор да се обезбеди сигурност у раду система, остваривање различитих подстицаја у погледу економске и енергетске ефикасности, спречавање појаве дискриминације од стране појединих актера, или њиховог међусобног субвенционисања (ZE 2021, чл. 88–93).

Процедурални ток одређивања цене електричне енергије као главне актере обухвата Владу, енергетске субјекте и Агенцију за енергетику. Одређену регулисану цену енергетски субјекти примењују путем методологије и тарифних система који су претходно утврђени. Кроз примену постојећих, енергетски субјекти Агенцији достављају и предлоге нових цена које се односе на наредни регулаторни период који тек треба да се усвоји. Влада Републике Србије је та која даје сагласност на достављене предлоге и мишљења енергетских субјеката и Агенције. Након што Агенција одреди методологије за цене и донесе тарифне системе, они се прослеђују Влади на коначно усвајање. Ове методологије служе да се путем њих утврде начини за одређивање максималног прихода за обављање послова унутар регулисане делатности (Танић и Филиповић 2010, 165–166). Важно је истаћи да Агенција за енергетику као регулаторно тело које одређује цене давањем предлога и савета Влади, обавља једну другачију функцију. Тиме се донекле одустаје од класичног концепта којим је Агенција за енергетику независно

тело, те је заправо обављање овог посла више претвара у саветодавно тело Владе.

Током 2020. године Савет Агенција за енергетику изменио је поједине аспекте методологије за одређивање цена. Тако је дошло до измена у одређивању цена приступа систему за пренос електричне енергије, односно цене приступа систему за дистрибуцију електричне енергије и цене гарантованог снабдевања електричном енергијом. У погледу ових измена, крајем 2020. године Савет Агенције дао је сагласност на захтев гарантованог снабдевача ЈП ЕПС Београд да се промени и цена електричне енергије која је загарантована за снабдевање малих купаца и домаћинстава. Новоусвојена цена без пореза и такси износи 7,867 динара/kWh, што је у односу на стару цену увећање за око 3,4% (AERS 2021).

Агенција за енергетику учествује и у процесу креирања подстицајних мера које су познатије као феед-ин тарифе (*feed-in tariffs*). Оне представљају врсту помоћи која се пружа енергетским субјектима откупом енергије по гарантованој подстицајној цени. Пракса је таква да се откупне цене гарантују по kWh електричне енергије која се испоручи у електроенергетски систем током трајања подстицајног периода. И док је Влада Србије та која усваја оквир расположивих феед-ин тарифа, са друге стране ресорно министарство је задужено да поступа у домену доделе права на коришћење феед-ин тарифног система. С друге стране, улога Агенције за енергетику јесте да уреди методологију за одређивање феед-ин тарифе које ће Влада усвојити (ZKOIE 2021, чл. 33-34). Када се сагледа претходно наведено, приметна је поновна подељеност надлежности између три органа. Међутим, Агенција и у одређивању феед-ин тарифа има такође техничку улогу, што поновно одступа од концепта регулаторног тела.

Феед-ин тарифе као ограничени вид подршке, држава најчешће пружа заинтересованим произвођачима електричне енергије, а све у циљу развоја нових инвестиција и енергетске ефикасности система. С обзиром да Србија у погледу енергетске транзиције у великој мери заостаје за државама Европске уније, феед-ин тарифе су требале да послуже као решење за покретање инвестиција у обновљивим изворима. Из тог разлога се Србија определила за пружање ових подстицајних мера заинтересованим произвођачима електричне енергије. Утврђене Законом о енергетици, ове тарифе додатно су дефинисане кроз усвојену Уредбу о мерама подстицаја за повлашћене произвођаче електричне енергије. Између осталог њоме је предвиђено да сви повлашћени произвођачи који буду добили

такав статус могу користити подстицајни период наредних 12 година (Lončarević i Živadinović, 2013).

Од свих доступних ОИЕ у Србији, овим мерама највише се тежило подстицању развоја капацитета у области ветроенергије. Тако је усвојеним мерама 2013. године одлучено да се повлашћени статус у ветроенергији додели произвођачима који буду део првих 500MW инсталисаних капацитета до 2020. године. Да је ветроенергија пре десетак година препозната као значајан енергетски и еколошки потенцијал најбоље говоре подстицаји дати за друге изворе. Тако је за хидроелектране планирани подстицај био до 30MW појединачне снаге, соларним електранама тек 10MW, док електране на биомасу и биогас нису биле део подстицаја (Lončarević i Živadinović, 2013).

Ове тарифе омогућиле су да се покрене неколико ВЕ који су ушли у систем подстицаја, али су исто тако довеле и до привлачења још неколико инвестиција које се тренутно реализују у области Баната, Бачке и Источне Србије. Иако је у Србији дошло до наставка развоја нових пројеката у овој грани индустрије, феед-ин тарифе оствариле су оствариле осредње успехе у привлачењу инвестиција. Поред тога, једној групи произвођача енергија се откупљује по већој цени него што ће то бити случај са постројењима која тек треба да почну са производњом енергије. Иако разлика у цени није претерано велика, када се сагледа целокупни подстицајни период она је довољно значајна инвеститорима како би покрили трошкове својих високих улагања.

Тако је од 2014. године у Србији прописано да откупна цена из производње енергије из ветра за повлашћене произвођаче износи 9,2 евроцента/kWh, односно око 11 динара (Lončarević i Živadinović, 2013). Подстицајне мере из свих ОИЕ Електропривреди Србије су у 2015. години омогућили приход од око 2,5 милијарде динара које су платили грађани, јер су им рачуни били увећани за око 0,30 динара као последица ових мера. Исти износ се у наредним годинама увећавао са растом броја постројења која су отпочињала свој рад, а налазе се у оквиру подстицајних мера (eКарџа 2017).

Када се погледају примери других држава по питању пружања подстицајних феед-ин тарифа у односу на Србију, примећује се другачија ситуација. Наиме, код великог броја држава Европске уније иако присутне, феед-ин тарифе су у фази опадања. Разлог томе јесте примена и других подстицајних инструмената, попут пружања повољних пореских кредита, расписивања тендера и аукција за одабир подстицаја и други начини. Међутим, главни разлози за такве одлуке налазе се пре свега у тежњама да се створи конкурентност

на тржишту ОИЕ, што ће према појединим проценама бити и основ за далеко већи развој ових извора (Lončarević i Živadinović, 2013).

Ово је довело до тога да надлежни органи у Србији размотре да се новим Законом о обновљивим изворима дефинишу нови начини у креирању откупне цене од произвођача електричне енергије из обновљивих извора. Према Нацрту овог Закона предвиђено је да се уместо досадашње фиксне цене уведе креирање цене путем аукција. То значи да би цене биле ниже него досадашње, а самим тим би се и трошкови потрошача укинули. Како ће овај систем креирања цена функционисати у пракси у многеме ће зависити од Агенције за енергетику. Разлог за то јесте што ће почетне висине цена на аукцијским надметањима одређивати сама Агенција (Vlaović 2021).

СТУДИЈА СЛУЧАЈА – ВЕТРОПАРК „ЧИБУК 1“

Потенцијали из ветра су одувек имали значаја за људе, некада за покретање ветрењача за прераду пшенице, а данас као један од ОИЕ. Производња енергије из ветра постала је тренд у читавом свету, што показује и извештај агенције International Renewable Energy Agency – IRENA. Према овом извештају бележи се раст производње енергије из ветра и током 2020. године. Тако је у претходној години у читавом свету било укупно 823.484MW инсталираних капацитета из овог извора, што је наспрам 2012. године, увећање за око три пута (International Renewable Energy Agency [IRENA], 2022).

Табела 1. Тренутно активна постројења ВЕ у Републици Србији

Naziv	Lokacija	Godina puštanja u rad	Investitor	Vrednost u MIL (€)	Snaga	Električna energija	Smanjenje CO2 na godišnjem nivou	Broj domaćinstava koji se snabdeva
Devreč I	Tutin	2011	Hidrowind	-1 MIL €	0,6 MW	500 kWh	/ t	/
Kula	Kula	2015	MK Fintel Wind	15 MIL €	9,9 MW	24 GWh	18.000 t	5.000 - 8.000
La Piccolina	Vršac	2016	MK Fintel Wind	10 MIL €	6,6 MW	20 GWh	12.000 t	5.500
Malibunar	Alibunar	2017	Elicio	14 MIL €	8 MW	25 GWh	16.000 t	7.200
Alibunar	Alibunar	2018	Elicio	80 MIL €	42 MW	140 GWh	88.000 t	38.000
Čibuk 1	Dolovo (Kovin)	2019	Tesla Wind (Madsar)	300 MIL €	158 MW	475 GWh	370.000 t	113.000
Kovačica	Kovačica	2019	Enlight Renewable Energies	189 MIL €	104,5 MW	300 GWh	250.000 t	60.000
Košava I	Izbište (Vršac)	2019	MK Fintel Wind	120 MIL €	69 MW	200 GWh	140.000 t	45.000

Извор: Регистар министарства рударства и енергетике⁶

⁶ Подаци из табеле сачињени су на основу званичног регистра Министарства рударства и енергетике, видети на: Министарство рударства и енергетике. Део о инвестиционој

Са покретањем производње у ВЕ Кула током 2015. године, започиње и значајнији развој ове гране индустрије у Србији, а пре свега на територији јужног Баната, која је за то погодна због кретања ветра (Milenković i Stepanov 2017, 19–20). На основу табеле 1. може се видети да су инвестиције у постојеће ВЕ у Србији износиле преко 700 милиона евра, док је количина електричне енергије коју она могу да произведу на годишњем нивоу близу 1.200GWh.

Међутим, оно што представља проблем са ВЕ у Србији јесте дугогодишњи процес од почетне идеје до почетка производње енергије. Током тог периода, потребно је прикупити велики број различитих дозвола, лиценци, извршити испитивања локације на којој би се градио ВЕ, али такође урадити и независне процене о утицајима на животну средину и културна добра (Milenković i Stepanov 2017, 19). Када се обезбеди локација на којој би се градио ВЕ, неопходно је да инвеститор има и идејни план пројекта који би био реализован на датом простору. Путем тих пројеката дефинише се просторно одређење будућег постројења, као и сви саставни делови неопходни за његово функционисање. С обзиром на територијалну пространост ВЕ, неопходно је да буду испуњени бројни услови како би се добиле дозволе.⁷

У складу са Законом о заштити животне средине и Законом о процени утицаја на животну средину⁸, студије обухватају неколико врло важних аспеката који могу бити нарушени и деградирани изградњом ових постројења. Иако ВЕ имају занемарљив утицај када су емисије гасова у питању, они потенцијално могу негативно утицати на природна станишта и околину. Да би се спречиле те појаве посебно се води рачуна да не буду угрожена станишта птица, слепих мишева, ендемичних врста, али и да се утврди интензитет буке који стварају ВЕ. Посебан фокус је и на томе да ли локација ВЕ захвата територију која је дефинисана као заштићено подручје од посебног значаја. У зависности од резултата независних студија, ако се утврде могућности негативног деловања ВЕ, извршиће се потребне промене

вредности, као и утицају на смањење CO₂ и број домаћинства који ће моћи да се снабдева енергијом из ових постројења, прикупљени су на основу података из грађевинских дозвола, саопштења инвеститора и банака које су финансирале ове пројекте.

7 Више информација о томе шта је неопходно испоштовати за отпочињање рада једног ВЕ у Србији, као и шта све садрже студије о утицају на животну средину и грађане, видети на: Josimović, Boško. 2017. Prostorni aspekti uticaja vetroelektrana na životnu sredinu. Beograd: Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije.

8 О регулативи у домену животне средине видети на: Zakon o zaštiti životne sredine [ZZŽS], „Službeni glasnik RS“, br. 95/2018 - dr. zakon i Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu [ZPUŽS], „Službeni glasnik RS“, br. 135/2004 i 36/2009.

у односу на првобитни пројекат, како би се спречила потенцијална угрожавања (Safner, Likić i ostali 2013, 34–40).

Уз све наведено што представља саставни део процеса реализације једног ВЕ, у Србији постоје и додатне баријере које чине да тај процес буде дуготрајнији. То се односи на законску регулативу, која је у домену енергетике често мењана и допуњавана, а најбољи пример за то јесте Закон о енергетици. Однос државних и локалних органа према применама одредби из регулативе често је селективан и доводи до успоравања процеса енергетске транзиције. Велики проблем јесте и (не)поштовање временских оквира за спровођење уговора.⁹ То за последицу има чест случај да инвеститори буду веома обазриви при доношењу одлука да се у Србији упусте у реализовање овако скупих пројеката као што је изградња једног ВЕ (Turković i Vrnabić 2015, 52-53).

С обзиром да је предео јужног Баната од изузетног потенцијала за покретање производње енергије из ветра, компаније „Abu Dhabi Future Company Masdar“ и „Čibuk Wind Holding“, одлучиле су се за реализацију пројекта Чибук 1, који је део ширег пројекта Ветроелектране Балкана. Целокупна инвестиција процењена је на око 300 милиона евра, о чему ће више речи бити у наставку. Пошто су обезбедили простор за градњу постројења на територији општине Ковин, тачније у местима Мраморак и Долово, инвеститори су били у обавези да изврше све неопходне анализе како би могли да приступе даљем развоју пројектне идеје (Jovanović 2019).

Током 2011. и 2012. године урађено је неколико различитих анализа и процена од стране независних агенција које су биле ангажоване од стране инвеститора. Тако је првобитно ангажована агенција „Ecoda GbR Environmental Expert Opinion“ из Немачке, која је урадила анализе простора на којем је било предвиђено да се реализује градња. С обзиром на повољност простора, као и да се градњом на њему не би нарушила околина, инвеститори су добили знак за креирање даљих планова. Сходно томе агенција „Atkins Limited“ и предузеће „InSitu“ урадили су детаљне студије које су биле неопходне да би се добиле даље сагласности. Овим студијама је био обухваћен велики број анализа, између осталог утицаја на животну средину, слепе мишеве, птице и њихова кретања, као и анализе појединих ретких врста због негативног деловања рада елиса ветрогенератора. Студијама су обухваћене и анализе интензитета

9 Према подацима The World Bank Group - Doing Business за 2020. годину, у Србији је потребно 622 дана за спровођење уговора, што је за 4 месеца дуже него што је то у просеку потребно у државама Европе. Видети на: https://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/serbia/enforcing-contracts#DB_ec.

буке, емисије гасова, утицаја на пољопривредна имања, али и на саме грађане.¹⁰

Крајем 2012. године од стране Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине АП Војводине издато је решење о давању сагласности на Студију о процени утицаја на животну средину за ВЕ Чибук 1. У решењу је наведено да су испуњени сви услови за одобрење ове студије, као и да су спроведене све неопходне анализе које су представљене у самој студији. Самим тим су се стекли сви неопходни услови да се поднесе захтев за добијање грађевинске дозволе.¹¹

Законом о планирању и изградњи дефинишу се сви неопходни услови за издавање грађевинске дозволе.¹² У случају ВЕ Чибук 1 догодио се један преседан по питању издавања ове дозволе. Наиме, иако је првобитно Министарство грађевине издало дозволу у мају 2013. године, оно ју је након годину дана поништило на захтев предузећа Електромреже Србије. Разлог такве одлуке било је питање потребе да у склопу ВЕ постоји и трафостаница напона 400kW, као власништво над њом. Иако је нова грађевинска дозвола издата у року од месец дана, а њоме било обухваћено све из старе дозволе, сем поменутог објекта, ово је отворило многа питања у вези рада надлежних органа. Овај проблем који проистиче из очито селективног тумачења тадашњег законодавства одложио је почетак грађевинских радова. С друге стране, будућим инвеститорима овакви поступци могу створити сумње ка одређености за инвестирања у Србији (Pantić 2014).

Захтев за издавање енергетске дозволе подноси се уз захтев за издавање грађевинске дозволе надлежном Министарству. Према Закону о енергетици у члановима 30–35, дефинисани су услови који морају бити испоштовани пре него се поднесе захтев за издавање ове дозволе. У погледу категорија енергетских објеката који могу захтевати издавање дозволе, ВЕ припадају објектима чија је инсталисану снага већа од 1MW. Такође, битни услови су да ови објекти буду енергетски ефикасни, као и да не угрожавају животну средину. Надлежност провере испуњености услова из поднетог

10 Детаљнији увид у све анализе које су спроведене за потребе провера простора на којем је својевремено требао да се изгради ВЕ Чибук 1, видети на: [Vetroelektrane Balkana - Dokumenta](http://teslawind.rs/sr/cibuk-1/dokumenta), доступно на: <http://teslawind.rs/sr/cibuk-1/dokumenta>.

11 Решење Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине АП Војводине доступно на: http://teslawind.rs/images/files/RESENJE_Studioja%20o%20proceni%20uticaja%20na%20zivotnu%20sredinu.PDF.

12 Видети на: *Zakon o planiranju i gradnji [ZPG]*, „Službeni glasnik RS“ br. 52/202, у члановима 133-138.

захтева за издавање дозволе припада Агенцији за енергетику и ресорном министарству, које уједно и издаје дозволу подносиоцу ако су испуњени сви услови (ZE 2021, чл. 30–35).

По добијању свих неопходних дозвола за градњу, потребно је и обезбедити средства за изградњу ВЕ. С обзиром да је изградња ВЕ веома скупа инвестиција, неопходна средства инвеститори углавном обезбеђују путем кредитирања. Неретко се дешава да због одређених административних проблема радови чекају, што доводи до тога да трошкови буду и већи него што је планирано (Turković i Brnabić 2015, 53-55). Градња ВЕ Чибук 1, реализовала се кроз партнерство где 60% удела има компанија „Abu Dhabi Future Company Masdar“, док је са друге стране 40% удела у пројекту компаније „Čibuk Wind Holding“, која је део компаније „Continental Wind Partners“. Овај пројекат, који је процењен на око 300 милиона евра, највећим делом је финансиран из кредитног пакета вредног 215 милиона евра. Кредитна средства обезбеђена су од стране International Finance Corporation и Европске банке за обнову и развој, где су ови кредитори учествовали са по 107,7 милиона евра. Исти финансијери препознали су могућности за кредитним улагањима и у другим инвестицијама ветроенергије у Србији и региону (IFC, n.d.). Испуњењем свих услова и коначним добијањем свих неопходних сагласности и дозвола, као и обезбеђивањем средства, у 2015. години отпочели су радови на изградњи ВЕ Чибук 1.

Према Закону о енергетици, енергетски субјекти, међу којима су и ВЕ, пролазе пробни период како би се проверило њихово функционисање. Закон о енергетици, као и Закон о коришћењу обновљивих извора енергије дефинишу услове за прикључење, као и потребу документацију која се предаје Агенцији за енергетику. Одлуком Агенције, енергетском субјекту се издаје дозвола за пробни рад, а оператер преносног система је у обавези да га прикључи на преносни систем како би се прошао пробни период рада (ZE 2021, чл. 117–125). С обзиром да су радови приведени крају средином 2018. године, ВЕ Чибук 1 добио је дозволу за пуштање у пробни рад првог струјног круга од 7–8 ветротурбина. Са комплетним завршетком радова уз сву техничку припрему дозвољено је пуштање у пробни рад целокупног постројења почетком 2019. године (ePančev 2018).

На крају када прође пробни рад и покаже се као функционалан за производњу енергије, ВЕ може добити и неопходну лиценцу за производњу електричне енергије. Агенција за енергетику има битну улогу током целокупног процеса развоја ВЕ с обзиром на то да завршна фаза пуштања у рад зависи од њене одлуке којој

претходи провера испуњености свих услова (ZE 2021, чл. 18–27). Целокупни ток за издавање лиценце енергетском субјекту дефинисан је Правилником о лиценци за обављање енергетске делатности и сертификацији. Њима су превасходно дефинисани правно-технички услови који морају бити испуњени да би се уопште и упутио захтев Агенцији. Уколико су испуњени сви услови на основу провере поднете документације, Агенција ће донети одлуку о издавању лиценце.

У случају ВЕ Чибук 1, почетком 2019. године пуштањем у пробни рад установљено је да је овај ВЕ спреман за производни процес. Испуњењем свих услова омогућено је било издавање лиценце за рад постројења. Званично, ВЕ Чибук 1 пуштен је у рад октобра месеца 2019. године, чиме је након нешто више од четири године од почетка градње окончан целокупни пројектни циклус. Тиме је уједно и почео процес производње електричне енергије из ВЕ Чибук 1 (Јовановић 2019).

Један од важних актера приликом покретања пројекта изградње ВЕ јесу локалне самоуправе. Ако је у питању мања јединица и без сталних инвестиција, постојање ВЕ на њеној територији може бити од великог значаја за њен економски развој. Тако на примеру ВЕ Чибук 1, који се налази на територији општине Ковин можемо видети бројне користи. Од посебног значаја јесте уговор потписан 2008. године, између општине Ковин и компаније Ветроелектране Балкана. Њиме је предвиђена обавеза ове компаније да донира средства у износу од 2% нето годишње добити од продаје електричне енергије, где општини Ковин припада 1,5%, а МЗ Мраморак 0,5% тог износа. Очекује се да би за 25 година рада ВЕ Чибук 1 локалној заједници припало око 10 милиона евра прихода. Ова средства су намењена за улагања у културу, спорт, науку, образовање, као и за решавање бројних комуналних питања. Поред њих, компанија Ветроелектране Балкана сваке године донира додатна средства у различите пројекте. Тако су током 2021. године за потребе различитих друштвено-културних активности донирана средства у вредности од око 20.000€ (Vetroelektrane Balakan, n.d.).

Према резултатима анализе о утицају ВЕ у погледу економске добити за државу и локалну заједницу подаци показују да се покретање производње из ових постројења и те како исплати. Наиме, у једној студији као пример узет је ВЕ капацитета 150MW чији је радни век 25 година. Према проценама, нето финансијска корист за државу током целокупног периода рада овог постројења износила би око 279 милиона евра. Приходе чине порез на добит из бројних

пројеката реализованих током градње ВЕ, порез на дивиденде и други приходи (Turković i Brnabić 2015, 48–49). Поређењем података из ове студије са проценама нето прихода од ВЕ Чибук 1, видећемо да су процењени подаци доста слични. Тако се за овај ВЕ очекује да бенефит за државу током 25 година рада буде око 260 милиона евра. Од тог износа половину би чинили порези који иду директно у буџет, док би око 70 милиона евра припало домаћим компанијама које су биле задужене за његову градњу и одржавање (Energetski portal 2014). Но поред овог, ВЕ и други ВЕ који функционишу у Србији пружаће у наредним годинама значајан годишњи приход за државни буџет.

Анализирајући ток развоја ветроенергије у Србији на примеру ВЕ Чибук 1 издваја се неколико кључних закључака који указују на исплативост инвестирања у ова постројења. Пре свега, ту је утицај на животну средину јер су емисије гасова готово непостојеће. То ВЕ чини далеко здравијом инвестицијом него што су термоелектране које чине основ енергетског система Србије. Такође, добијање бројних дозвола и сагласности за градњу немогуће је без претходних студија о проценама утицаја на животну средину. На тај начин се спречавају негативни утицаји на околину, што је са еколошке тачке гледишта веома прихватљиво, а о чему сведочи и пример ВЕ Чибук 1.

У погледу прихода за државу и локалну заједницу на чијој територији се налази ВЕ, анализа показује значајне износе које би поред поменутих оствариле и други ангажовани актери. На примеру ВЕ Чибук 1 то је износ који ће за 25 година рада достићи оквирно 260 милиона евра прихода само за државу, што је свакако значајан прилив новца од једног ВЕ. На територији Србије постоји неколико ВЕ и још пар њих је у процесу изградње. Процентом њихових планираних прихода долази се до закључка да ће држава, локалне заједнице и други актери у наредним деценијама од ових постројења остваривати значајне годишње приходе.

Код инвестирања у ветроенергију у Србији за инвеститоре постоји и проблем. То се односи на дуге процедуре и рад администрације који често отежава да се пројекти спроведу у планираном року. Поред тога, проблем је и селективна примена појединих закона, што се најбоље могло видети на примеру добијања, а касније и поништавања одлуке о издавању грађевинске дозволе од стране Министарства грађевине. Такви примери често умеју да утичу на одлуке код потенцијално нових инвеститора да одустану од улагања у Србији.

Као што је већ речено проблем са феед-ин тарифама је у разлици од 0,30 динара/kWh која пада на терет грађана. Новим законодавством било је потребно прећи на неке нове видове подстицаја за инвеститоре. Разлог томе јесте што би се утицало на смањење додатних трошкова за грађане, али исто тако и пратио тренд који је све пристунији у државама Европске уније. То би значило прелазак са феед-ин тарифа на подстицаје попут ниских каматних стопа, аукција и стварања веће конкурентности међу инвеститорима.

Када је у питању исплативост улагања у ветроенергију, на конкретном примеру ВЕ Чибук 1 рачуница је врло јасна. За 25 година рада овог ВЕ очекује се да он произведе око 11.875GWh енергије. Ако се узме у обзир да је 12 година откуп по цени од 9,2 евроцента/kWh, а преосталих 13 година по стандардним ценама, долази се до цифре од око једне милијарде евра прихода. Када се од тог износа одузму трошкови улагања, кредита и камата, као и пореза, инвеститорима ће од ВЕ Чибук 1 остати око половина укупног износа, што за инвеститоре представља одличну инвестицију сходно профиту који се остварује.

ЗАКЉУЧАК

Процес енергетске транзиције је од изузетне важности за Републику Србију, с обзиром на широк значај који тај процес има по грађане и привреду. Окретањем ка производњи енергије из ОИЕ стварају се услови за решавање проблема енергетске ефикасности. Да би тај процес успео, неопходно је обезбедити значајна средства за инвестирање у пројекте попут ВЕ.

Као регулаторни орган који је укључен у процес енергетске транзиције, Агенција за енергетику Републике Србије има веома значајну улогу у развоју капацитета из обновљивих извора. Сходно томе, њене надлежности у погледу издавања лиценци и креирању методологија за одређивање цена су у досадашњем периоду у многоме допринеле како би се покренуо процес развоја ОИЕ у Србији. Оно што ипак одступа од стандарда јесте то да важан део послова које би иначе требало да обавља Агенција за енергетику, заправо су и даље у надлежности Владе и ресорног министарства. Поред тога велики део послова које обавља Агенција, заправо су пре техничког и саветодавног, а заправо би требало да буду регулаторног карактера. Међутим са очекиваним растом производних капацитета из ОИЕ у наредним годинама за очекивати је да ће доћи и до веће

улоге Агенције за енергетику, посебно у погледу одређивања нових начина за подстицаје инвестицијама.

На примеру ВЕ у Србији може се видети колико је дуг процес од иницијалне идеје до почетка рада ових постројења. У случају ВЕ Чибук 1 представљено је шта све обухвата тај процес, као и које су дозволе и сагласности неопходне да би се покренула градња. Детаљном анализом ВЕ Чибук 1 долази се до закључка да је улагање у производњу енергије из ВЕ у Србији исплативо. Чак и без подстицаја у виду феџ-ин тарифа, остварени приход је значајно висок. Поред тога, важно је истаћи да овај вид добијања зелене енергије има и веома велики еколошки, енергетски али и економски значај за Републику Србију.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Agencija za energetiku Republike Srbije [AERS]. n.d. „Delokrug rada Agencije.“ *Agencija za energetiku Republike Srbije*. Poslednji pristup 20. jun 2022. <https://www.aers.rs/Index.asp?l=1&a=16.1>.
- Agencija za energetiku Republike Srbije [AERS]. 2021. *Izveštaj o radu Agencije za energetiku za 2020. godinu*. Beograd: Agencija za energetiku Republike Srbije.
- Agencija za energetiku Republike Srbije [AERS]. 2022. *Izveštaj o radu Agencije za energetiku za 2021. godinu*. Beograd: Agencija za energetiku Republike Srbije.
- Agencija za energetiku Republike Srbije [AERS]. n.d. „Obnovljivi izvori energije - Nadležnosti.“ *Agencija za energetiku Republike Srbije*. Poslednji pristup 20. jun 2022. <https://www.aers.rs/Index.asp?l=1&a=120>.
- Agencija za energetiku Republike Srbije [AERS]. n.d. „Upravljanje i organizacija.“ *Agencija za energetiku Republike Srbije*. Poslednji pristup 20. jun 2022. <https://www.aers.rs/Index.asp?l=1&a=13>.
- eKapija. 2021. „Cilj Srbije 40% zelene energije do 2040. godine - Potpisan sporazum Ministarstva i udruženja Obnovljivi izvori energije.“ 21. april 2021. <https://www.ekapija.com/news/3248621/cilj-srbije-40-zelene-energije-do-2040-godine-potpisan-sporazum-ministarstva-i>.
- eKapija. 2017. „Do 2020. neophodno 600 zelenih megavata - Ukinuti ili povećati fid-in tarife?“ 26. septembar 2017. <https://www.ekapija.com/news/1889888/do-2020-neophodno-600-zelenih-megavata-ukinuti-ili-povecati-fid-in-tarife>.

- Energoprojekt. 2011. 60 godina uspeha. Beograd: Energoprojekt Holding.
- Energetski portal. 2014. „Izdana nova građevinska dozvola kompaniji Continental Wind Serbia za izgradnju vetroparka „Čibuk 1“. *Energetski portal*. 21. jul 2014. <https://www.energetskiportal.rs/izdana-nova-gradjevinska-dozvola-kompaniji-continental-wind-serbia-za-izgradnju-vetroparka-cibuk-1/>.
- ePančevo. 2018. „Vetropark u Mramorku biće najveći u Srbiji.“ *ePancevo.rs*. 04. avgust 2018. <http://arhiva.epancevo.rs/index.php/vesti/item/8894-vetropark-u-mramorku-bice-najveci-u-srbiji>.
- EuroNatur Foundation. 2015. *Save the Blue Heart of Europe Balkan Rivers under attack from Hydropower Lobby*. Konstanz: EuroNatur and Riverwatch.
- Eurostat. 2020. „Renewable energy in the EU in 2018 - Share of renewable energy in the EU up to 18.0%.“ *Eurostat*. Poslednji pristup 22. jun 2022. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10335438/8-23012020-AP-EN.pdf/292cf2e5-8870-4525-7ad7-188864ba0c29>.
- International Finance Corporation [IFC]. n.d. „IFC i EBRD pomažu da se podstakne snabdevanje čistom energijom u Srbiji.“ *International Finance Corporation*. Poslednji pristup 20. avgust 2022. <https://pressroom.ifc.org/all/pages/PressDetail.aspx?ID=25058>.
- International Renewable Energy Agency [IRENA]. 2021. „Renewable capacity statistics 2022.“ *International Renewable Energy Agency*. Poslednji pristup 28. jun 2022. <https://www.irena.org/publications/2022/Jul/Renewable-Energy-Statistics-2022>.
- Jovanović, Svetlana. 2019. „Čibuk 1, najveći vetropark u Srbiji, zvanično počeo sa radom.“ *Balkan Green Energy News*. 11. oktobar 2019. <https://balkangreenenergynews.com/rs/cibuk-1-najveci-vetropark-u-srbiji-zvanicno-pocao-sa-radom/>.
- Lempi, R. Džon. 2004. *Jugoslavija kao istorija: bila dvaput jedna zemlja*. Beograd: Dan Graf.
- Lončarević, Igor, i Mina Živadinović. 2013. „Regulatorni okvir za korišćenje obnovljivih izvora energije u Srbiji: Sve nijanse zelenog.“ *Biznis & Finansije*. 15. jun 2013. <https://bif.rs/2013/06/regulatorni-okvir-za-koriscenje-obnovljivih-izvora-energije-u-srbiji-sve-nijanse-zelenog/>.
- Lopandić, Duško, i Jasminka Kronja. 2010. *Regionalne inicijative i multilateralna saradnja na Balkanu*. Beograd: Evropski pokret u Srbiji.
- Milenković, Dejan. 2013. *Javna uprava: odabrane teme*. Beograd: Fakultet političkih nauka: Čigoja štampa.

- Milenković, Dejan. 2017. „Značaj evropskih standarda u korišćenju obnovljivih izvora energije u Republici Srbiji.“ U *Srbija i EU: Obnovljivi izvori energije*, ur. Dejan Milenković, 20-28. Beograd: Evropski pokret Srbija.
- Milenković, Dejan, i Milica Stepanović. 2017. „Javne politike Evropske Unije i Republike Srbije u oblasti obnovljivih izvora energije i njihova praktična primena u Republici Srbiji.“ *Administracija i javne politike*, 7 (1): 7-26. doi.org/10.22182/ajp.712017.1.
- Nacionalni akcioni plan za korišćenje obnovljivih izvora energije [NAPOIE], „Ministarstvo energetike, razvoja i zaštite životne sredine“, u skladu sa obrascem predviđenim Direktivom 2009/28/EZ – Odluka 2009/548/EZ.
- Nedeljnik. 2021. „Christophe Bols, Country manager kompanije Elicio: Želimo da i dalje investiramo u Srbiju.“ 22. april 2021. <https://www.nedeljnik.rs/christophe-bols-country-manager-kompanije-elicio-zelimo-da-i-dalje-investiramo-u-srbiju/>.
- OIE Srbija. n.d. „Početna.“ *OIE Srbija*. Poslednji pristup 28. jun 2022. https://oie.rs/page/5/?fbclid=IwAR11Zr0rY1bK976vBqf-q_I8ADtTqwZV4BeVcparPU6Oi1IQmL1RTP-luq0.
- Pantić, Željko. 2014. „Poništavanje dozvola otvara Pandorinu kutiju.“ *Danas*. 30. jun 2014. <https://www.danas.rs/ekonomija/ponistavanje-dozvola-otvara-pandorinu-kutiju/>.
- Safner, Toni, Jelena Likić i ostali. 2013. *Zaštita prirode i razvoj vroelektrana u Srbiji*. Beograd: Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP).
- Spasić, Vladimir. 2021. „Srbija usvojila četiri zakona u sektoru energetike i rudarstva.“ *Balkan Green Energy News*. 21. april 2021. <https://balkangreenenergynews.com/rs/srbija-usvojila-cetiri-zakona-u-sektoru-energetike-i-rudarstva/>.
- Statut Agencije za energetiku Republike Srbije [SAERS], „Službeni glasnik RS“, br. 87/2015-8.
- Strategija razvoja energetike Republike Srbije do 2025. godine sa projekcijama do 2030. godine [SRERS], „Službeni glasnik“, br. 101/2015.
- Tanić, Gordan i Sanja Filipović. 2010. „Primena modela stope povraćaja pri formiranju cene električne energije.“ *Industrija*, vol. 38, br. 2: 155-176.
- Turković, Maja, i Ana Brnabić. 2015. *Putokaz za razvoj obnovljivih izvora energije u Srbiji i okruženju: razmatranje energetske politike u oblasti obnovljivih izvora*. Beograd: Centar za međunarodnu saradnju i održivi razvoj.

- Vetroelektrane Balkana. n.d. „Društvena odgovornost.“ *Vetroelektrane Balkana*. Poslednji pristup 15. avgust 2022. <http://www.teslawind.rs/sr/drustvena-odgovornost>.
- Vlaović, G. 2021. „Cene zelenih kilovata i dalje mogu biti veće od tržišnih.“ *Danas*. 01. februar 2021. <https://www.danas.rs/ekonomija/cene-zelenih-kilovata-i-dalje-mogu-biti-vece-od-trzisnih/>.
- Zakon o energetici [ZE], „Službeni glasnik RS“ br. 145/14, 95/2018 - dr. zakon, i 40/ 2021.
- Zakon o korišćenju obnovljivih izvora energije energetici [ZKOIE], „Službeni glasnik RS“ br. 40/2021-23.

Nenad Spasojević

**THE ROLE OF THE
ENERGY AGENCY OF THE
REPUBLIC OF SERBIA IN THE
REGULATION OF ENERGY
FROM RENEWABLE SOURCES
- CASE STUDY OF „ČIBUK 1“**

Resume

In recent years, the increase in the production of energy from renewable sources has become a global trend. However, the Republic of Serbia, as well as other countries in the Western Balkans, lags far behind the countries of the European Union that are constantly setting new optimistic goals in the process of energy transition. On its European integration path, the Republic of Serbia should harmonize its legal and institutional framework with the EU regulation in order to enable greater production of energy from renewable sources, and thus reduce dependence on coal and excessive pollution. Therefore, the author will analyze the current state of the energy transition process in the Republic of Serbia, but also the role that the Energy Agency of the Republic of Serbia, as one of the most important regulatory bodies, has in that process. A special focus of the paper will be on examining the role of this Agency in the process of issuing the necessary licenses to the producers of electricity from renewable sources and the way it affects the formation of electricity prices. Using the case study method, the course of wind farm development as well as the role of the Energy Agency in that process will be analyzed on the example of the wind farm “Čibuk 1”. Finally, when it comes to the process of energy transition, it is of great importance to examine

the usefulness and cost-effectiveness of starting wind farms in the Republic of Serbia.

Keywords: Energy Agency of the Republic of Serbia, renewable energy sources, energy transition, licensing, wind farm “Čibuk 1”

---

* Овај рад је примљен 10. јула 2022. године, а прихваћен на састанку Редакције 16. септембра 2022. године.